

СТЕЖКО Н. В.

к. е. н., доцент

Кіровоградський національний технічний університет

ПРОБЛЕМИ ВИРОБНИЦТВА ОСНОВНИХ ВИДІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОГО ФОНДУ

Мета проведеного дослідження – на основі сучасного економічного аналізу використати найбільш точні, чіткі й маловитратні методи прогнозування окремих індикаторів економічного розвитку АПК для підвищення ефективності управління розвитком економіки АПК. У статті досліджено закономірності зміни обсягів виробництва основних видів сільськогосподарської продукції. Проведено співставлення урожайності основних сільськогосподарських культур у деяких країнах світу. Досліджено фонди споживання основних продуктів харчування та їх нормативи в Україні. Визначено рівень самозабезпеченості основними видами продовольства в Україні.

Ключові слова: забезпеченість продовольством, виробництво продуктів харчування, споживання продуктів харчування, нормативи харчування, продовольча безпека.

СТЕЖКО Н. В.

к. э. н., доцент

Кировоградский национальный технический университет

ПРОБЛЕМЫ ПРОИЗВОДСТВА ОСНОВНЫХ ВИДОВ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ КАК ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОГО ФОНДА

Цель данного исследования – на основе современного экономического анализа использовать наиболее точные, четкие и малозатратные методы прогнозирования отдельных индикаторов экономического развития АПК для повышения эффективности управления развитием экономики АПК. В статье исследованы закономерности изменения объемов производства основных видов сельскохозяйственной продукции. Проведено сопоставление урожайности основных сельскохозяйственных культур в некоторых странах мира. Исследованы фонды потребления основных продуктов питания и их нормативы в Украине. Определен уровень самообеспеченности основными видами продовольствия в Украине.

Ключевые слова: обеспеченность продовольствием, производство продуктов питания, потребление продуктов питания, нормативы питания, продовольственная безопасность.

STEZHKO N. V.

candidate of economical sciences, associate professor

Kirovograd National Technical University

THE PROBLEMS OF PRODUCTION OF BASIC KINDS OF AGRICULTURAL PRODUCTS AS THE BASIS FOR THE FORMATION OF FOOD RESERVE

The objective of the research is on the basis of modern economic analysis to apply most accurate and low-cost forecasting methods of some indicators of economic development in agricultural and industrial complex in order to increase the efficiency of management of development of agricultural and industrial complex. The analysis which has been done in the article showed the existing of such tendencies in the sphere of production of food resources. Firstly, production volumes of plant cultures increase but in non-stable tempos. Secondly, development of stockbreeding and supply of population with the products has a controversial character. There is constant decrease of the share of livestock production as a non-profitable sphere of production and this intensifies products deficit in this sector and slows down the ways of solving food problem.

Keywords: food supply, production of food products, consumption of food products, nutrition norms, food safety.

nadija_s80@mail.ru

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Надійне забезпечення країни продовольством має стратегічне значення,

оскільки від нього залежить не лише продовольча, але й національна безпека. Для українців тема продовольчої безпеки має особливе звучання, що пов'язано з подіями їх життя в ХХ столітті, протягом якого вони пережили кілька революцій, війн, голод 30-х і 40-х рр., черги за продуктами у 80-х роках, радіоактивне забруднення значної території країни внаслідок Чорнобильської аварії, відсутність повноцінного харчування у більшій частині населення через бідність в 90-х роках.

Необхідність забезпечення продовольчої безпеки України вимагає підтримання відповідного рівня продовольчого самозабезпечення, що передбачає використання державної підтримки вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції та вживання заходів контролю імпортової продукції з метою захисту власних виробників від іноземної конкуренції. Надійність забезпечення продовольчої безпеки полягає як у достатньому самозабезпеченні продуктами харчування, так і в наявності коштів для їх імпорту в необхідних обсягах за умов мінімальної потенційної вразливості продовольчого забезпечення населення у разі виникнення ускладнень з імпортом продовольства (відсутність валюти, зростання цін, ембарго тощо).

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Проблеми продовольчої безпеки потрапили в поле зору представників вітчизняної економічної науки порівняно недавно. Чинником виникнення та постійного посилення уваги до цих проблем є трансформаційна криза української економіки, яка охопила усі сфери і стала суттєвою перешкодою на шляху забезпечення сталого розвитку економіки та суспільства. Тому питання встановлення рівня продовольчої безпеки країни, забезпечення розвитку агропромислового комплексу може розглядатися як один із найважливіших національних пріоритетів, який вимагає посиленої уваги науковців, систематизації та концептуалізації цього поняття як наукової категорії.

Фундаментальні праці вчених цього напрямку – О.Г. Білоруса, В.К. Берегового, В.І. Власова, Я.А. Жаліло, Ю.Я. Лузана, І.М. Миценка, Б.Й. Пасхавера, В.М. Русана, П.Т. Саблука, О.В. Собкевича, А.Д. Юрченка та ін. [1–8] – сформували основні шляхи оцінки та методологію обліку впливу різних чинників, що формують продовольчу безпеку країни для розвитку сільського господарства, але питання управління розвитком сільського господарства та економіки АПК за прогнозованими рівнями продовольчої безпеки країни ще повністю не розкриті.

Мета даного дослідження – на основі сучасного економічного аналізу використати найбільш точні, чіткі й маловитратні методи прогнозування окремих індикаторів економічного розвитку АПК для підвищення ефективності управління розвитком економіки АПК.

Виклад основного матеріалу. Вирішення продовольчої проблеми вимагає формування продовольчого фонду, достатнього для задоволення потреб населення в основних видах харчової продукції. Головну роль у формуванні продовольчого фонду будь-якої країни відіграє національне сільське господарство.

Україна має значні сільськогосподарські ресурси, однак існують і проблеми розвитку сільського господарства, які негативно впливають на вирішення продовольчої проблеми.

Сільське господарство є однією з пріоритетних галузей національної економіки. Розвиток сільськогосподарської галузі сприяє підвищенню матеріального добробуту населення, зміцненню економічної та продовольчої безпеки держави, зростанню її експортного потенціалу. Водночас, сільськогосподарський сектор виробництва – один з найбільш ризикових секторів економіки, оскільки на його розвиток великий вплив має дія природних факторів та біологічних чинників.

У 2012 р. частка сільського господарства (включаючи мисливство та лісове господарство) у загальному обсязі валової доданої вартості всіх галузей економіки склала 9,6% (у 2010 р. – 8,7%).

Одним із основних факторів розвитку аграрного сектору є земля. Площа сільськогосподарських угідь, які використовувались у сільськогосподарському виробництві, на початок 2012 р. становила 37,1 млн га (61% території України), з яких 31 млн га – площа ріллі (табл. 1) [9].

Динаміка площі ріллі в Україні [9]

Роки	\bar{S}_H млн осіб	Площа ріллі, млн га	Площа ріллі на душу населення, млн га	Урожайність зерна і зернобобових	Виробництво зерна і зернобобових, млн т
1990	51,9	33,6	0,647	35,1	51
1995	51,5	33,3	0,647	24,3	33,9
2000	49,2	32,6	0,663	19,4	24,5
2005	47,1	32,5	0,690	26	38
2009	46,1	32,5	0,705	29,8	46
2010	45,9	32,5	0,708	26,9	39,3
2011	45,7	32,5	0,711	37	56,7
2012	45,5	31,0	0,681	31,2	46,2

Україна має значну площу ріллі, яка перевищує 30 млн га. За період з 1990 року вона скоротилася на 7%, однак в розрахунку на душу населення відбулося зростання цього показника з 0,647 га до 0,711 га.

За рівнем забезпеченості сільськогосподарськими угіддями (0,9 га на одного мешканця), Україна серед Європейських країн поступається лише Республіці Білорусь (0,96 га на одну особу), а за забезпеченістю ріллею (0,7 га на одну особу) випереджає всі країни Європи. Серед країн світу за цим показником Україна поступається лише Канаді (1,43 га) та РФ (0,85 га ріллі на одну особу). При цьому 73 % ріллі України складають найбільш родючі чорноземи та лучно-чорноземні ґрунти. Потенційна здатність вітчизняних земель до продовольчого забезпечення, за оцінками різних експертів, знаходиться у межах від 150 до 500 млн осіб.

Виробництво продовольства значною мірою залежить не лише від наявних земельних ресурсів, але й від організаційно-правових форм господарювання та розмірів сільгосп підприємств.

У 2011 р. на території країни виробництвом сільськогосподарської продукції займалося 56 тис. аграрних підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, з яких 73,9% становлять фермерські господарства, 13,8% – господарські товариства, 7,4% – приватні підприємства, 1,6% – виробничі кооперативи, 0,6% – державні підприємства, 2,7% – підприємства інших форм господарювання. У цих підприємствах зосереджено 21,6 млн га сільськогосподарських угідь.

У сільськогосподарській галузі переважають дрібні підприємства, про що свідчать такі дані. Із загальної кількості аграрних підприємств 48 тис. мають сільськогосподарські угіддя. З них 68,3% підприємств мають площу до 100 га, 14,9% – від 100 до 500 га, 5,4% – від 500 до 1000 га, 5,3% – від 1000 до 2000 га, 6,1% – понад 2000 га. Середній розмір підприємства з урахуванням фермерських господарств становить 384 га, без урахування фермерських господарств 1176 га сільськогосподарських угідь.

Середній розмір фермерських наділів у 2011 р. проти 2010 р. збільшився на 2,8 га і становив 106,1 га, у тому числі 103,1 га ріллі. Окрім сільськогосподарських підприємств, виробництво продуктів харчування здійснюється і в приватних господарствах населення, які забезпечують більше половини загального виробництва сільгосппродукції. Так, у 2011 р. загальні обсяги продукції збільшилися як у сільськогосподарських підприємствах (на 23,8%), так і в господарствах населення (на 12,3%). Значний приріст обсягів у підприємствах

підвищив їх частку у загальному виробництві продукції сільського господарства до 47,3% у 2011 р. (проти 44,9% у 2010 р.). Хоча вклад господарств населення у загальне виробництво аграрної продукції проти 2010 р. скоротився на 2,4 в.п. і склав 52,7%, все ж вони і надалі залишаються основними виробниками сільськогосподарської продукції.

Домінування дрібних фермерських підприємств та мікрогосподарств населення з низьким технічним рівнем оснащення виробництва позначається як на обсягах виробництва, так і на продуктивності і його ефективності, що обумовлює специфіку продовольчої проблеми в Україні. Продовольчий фонд країни формується за рахунок продукції рослинництва і тваринництва. В Україні в загальному обсязі валової продукції сільського господарства більшу частку займає продукція рослинництва, у 2011 р. – 63,7%, відповідно на продукцію тваринництва припадало 36,3% валового обсягу. Для виявлення проблем і тенденцій здійснимо більш детальний аналіз виробництва за окремими видами продукції рослинництва і тваринництва.

В структурі продукції рослинництва домінують зернові і зернобобові культури (31,5%), картопля і овоче-баштанні культури (39,9%), технічні культури (олійні, цукрові буряки) (рис. 1).

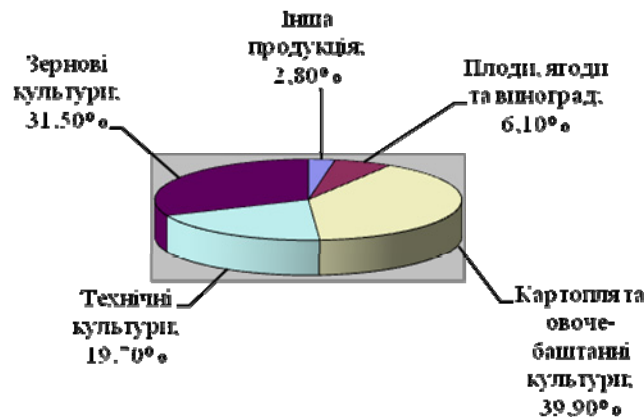

Рис. 1. Структура виробництва продукції рослинництва у 2011 році [9]

Обсяги виробництва зернових і зернобобових культур мають тенденцію до зростання (рис. 2). У 2010 р. було зібрано 39,3 млн т зерна, у 2013 р. – 63 млн т., лише у 2012 р. спостерігалось значне скорочення валового збору.

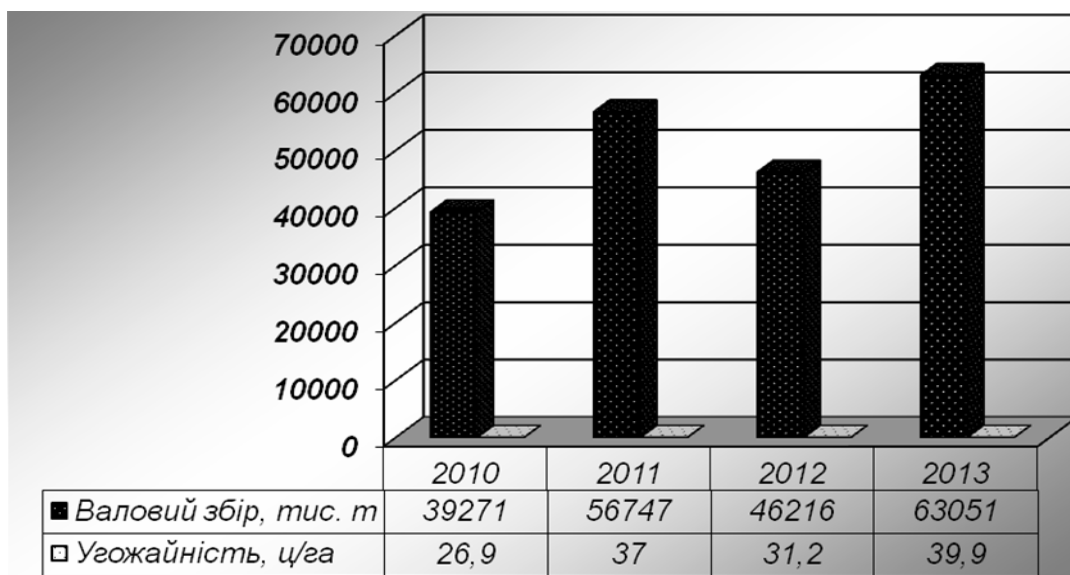

Рис. 2. Динаміка валового збору та урожайності зернових і зернобобових в Україні [9]

Рис. 2 свідчить, що підвищувалася врожайність зернових, хоч в середньому по Україні вона залишається нижчою ніж її рівень у розвинених країнах.

Спостерігається нерівномірність виробництва зернових у регіонах України. Найбільшим валовий збір даних культур був у Полтавській (5,6 млн т), Вінницькій (4,9 млн т), Черкаській (4,1 млн т) та Харківській (4,2 млн т) областях, в той час як у Херсонській він склав 1,7 млн т, а у Чернівецькій – 0,6 млн т. Суттєво відрізняється і врожайність. Найвищою вона була у Черкаській (62,1 ц/га) та Полтавській (55,9 ц/га) областях, слід відзначити, що за цим показником ці області вже наблизилися до рівня розвинених країн. Однак у більшості областей урожайність була значно нижчою і в 7-и вона не досягла 30 ц/га.

Цукрові буряки є важливою культурою в продовольчому балансі країни. Обсяги їх виробництва мають негативну динаміку (рис. 3): у 2010 р. – 13,7 млн т, у 2011 р. – 18,7 млн т, у 2013 р. – 10,8 млн т. Однак позитивним є зростання врожайності.

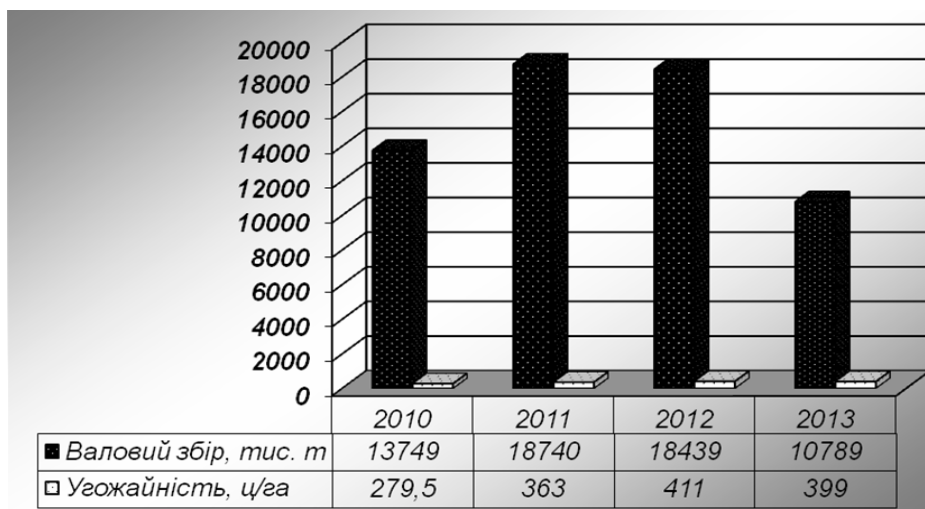

Рис. 3. Динаміка валового збору та урожайності цукрових буряків в Україні [9]

Виробництво даної культури у регіонах країни є дуже нерівномірним. Основними областями, які забезпечують валовий збір цукрового буряка, є Вінницька, Полтавська, Тернопільська і Хмельницька області. Урожайність цукрових буряків (близько 400 ц/га) є значно нижчою у порівнянні з країнами ЄС або США.

Валовий збір насіння соняшника зростає і у 2013 р. він досяг 11050,5 тис. т. Це обумовлено не лише споживанням на внутрішньому ринку, але й значним експортом. Спостерігається нестабільна динаміка урожайності (рис. 4), яка коливається на рівні 15–18 ц/га і лише у 2013 р. вона зросла до 21,7 ц/га.

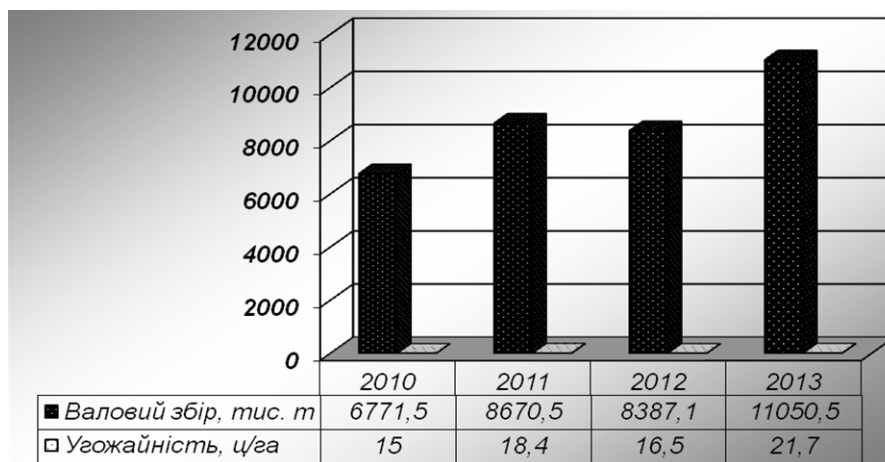

Рис. 4. Динаміка валового збору та урожайності насіння соняшника в Україні [9]

Найбільший валовий збір соняшнику у 2013 р. мали Дніпропетровська, Кіровоградська та Харківська області. Однак, стабільно найвищі врожаї зібрали у Черкаській та Вінницькій областях.

Обсяги виробництва картоплі у 2011–2013 рр. перевищили 20 млн т (рис. 5). Найбільший її збір мав місце у 2011 р. – 24,2 млн т. Зростала врожайність даної культури, однак не послідовно. Найбільший внесок картоплі у продовольчий фонд країни роблять такі області, як Вінницька, Київська, Львівська, Хмельницька, Чернігівська. Урожайність даної культури в регіонах України суттєво відрізняється: якщо у Житомирській обл. вона складала 217 ц/га, то у Херсонській – 100 ц/га.

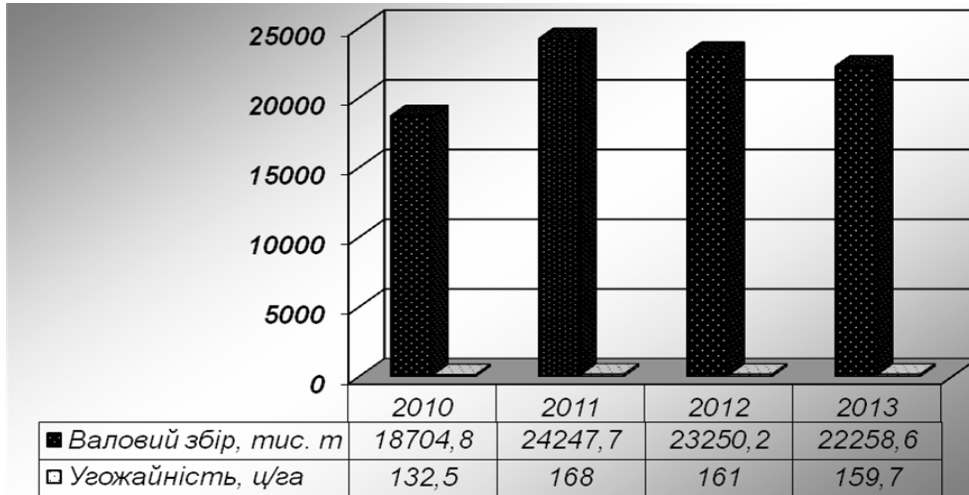

Рис. 5. Динаміка валового збору та урожайності картоплі в Україні [9]

Валовий збір овочів в Україні в останні роки коливається в межах 10 млн т, порівняно з 2012 р. обсяг зріс на 22%, однак він не забезпечує повністю потреб населення. Слід відзначити значно меншу розбіжність регіонів за валовим збором овочів (за винятком Херсонської обл.) та значно нижчі коливання врожайності, у більшості регіонів урожайність овочів наближається до середнього рівня по Україні (200 ц/га). Виробництво овочевої продукції здебільшого здійснюється у приватних господарствах населення.

Виробництво продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами в основному є прибутковим. У 2011 р. рентабельність виробництва продукції рослинництва становила 31,8%, проти 26,7% у 2010 р. У 2011 р. найбільш прибутковим було вирощування соняшника (57,9%), ріпаку (31,9%), дещо менше – зернових культур (25,4%), картоплі (19,7%). Суттєво зросла рентабельність виробництва цукрових буряків – з 16,7% у 2010 р. до 36,5% у 2011 р. Однак, в кремі роки рівень рентабельності коливається, у 2012 р. він був нижчим за всіма видами продукції, а за групою овочевих культур мав від’ємне значення (рис. 6).

В регіонах України рентабельність продукції рослинництва суттєво коливається. Виробництво зернових найбільш рентабельним було у Черкаській, Київській, Житомирській областях, насіння соняшників – у Харківській, Кіровоградській та Житомирській областях, цукрових буряків – у Черкаській та Чернігівській, а овочів – у Чернівецькій та Хмельницькій. Ефективність виробництва продукції рослинництва стимулює спеціалізацію регіонів на виробництві певних видів продукції.

У загальному обсязі валової продукції за 2011 р. частка продукції тваринництва складала 36,3%. Проти 2010 р. обсяг виробництва продукції тваринництва збільшився на 2,5%, у т.ч. в аграрних підприємствах – на 6,2%, у господарствах населення – скоротився на 0,5%. Частка останніх у загальному обсязі тваринницької продукції скоротилась на 1,6 в.п. і складала 53,7%.

Переважна збитковість тваринництва обумовлена скороченням питомої ваги даної галузі в загальному обсязі сільгосппродукції. Протягом тривалого часу зберігалась негативна

тенденція скорочення загального поголів'я сільськогосподарських тварин. На 1 січня 2012 р. в країні нараховувалось 4425,8 тис. голів великої рогатої худоби, що на 68,6 тис. голів, або на 1,5%, менше порівняно з початком 2011 р., у т.ч. у сільгосп підприємствах – 1510,6 тис. голів (на 15,8 тис. голів, або на 1% менше), у господарствах населення – 2915,2 тис. голів (на 52,8 тис. голів, або на 1,8% менше) (рис. 7).

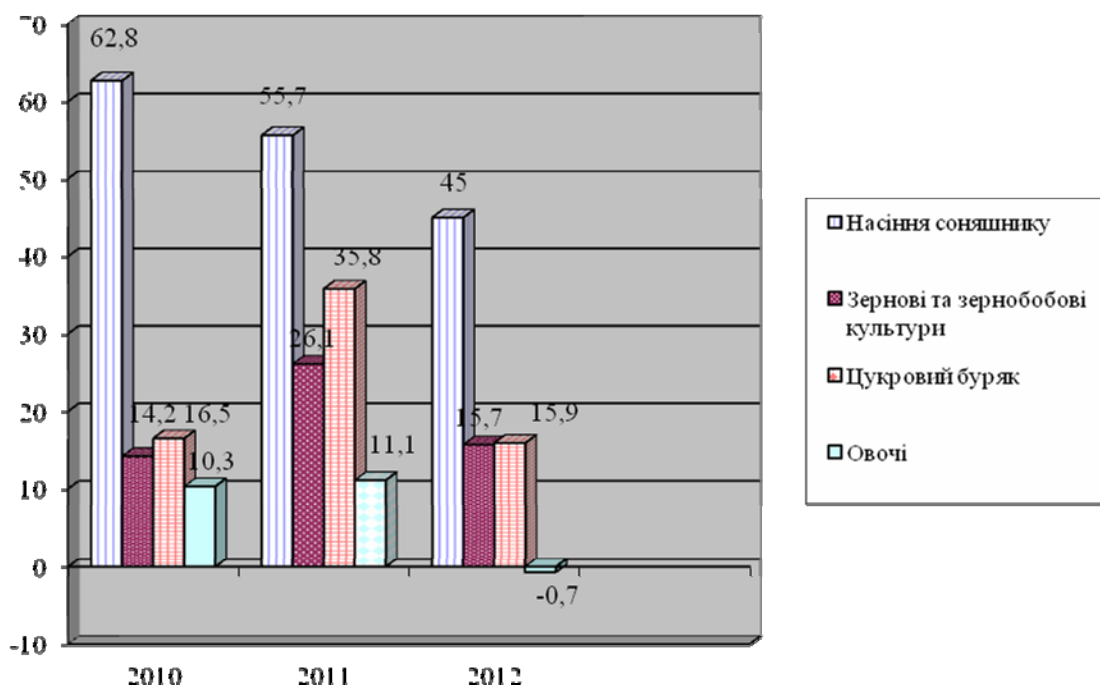

Рис. 6. Динаміка рентабельності основної продукції рослинництва, % [9]

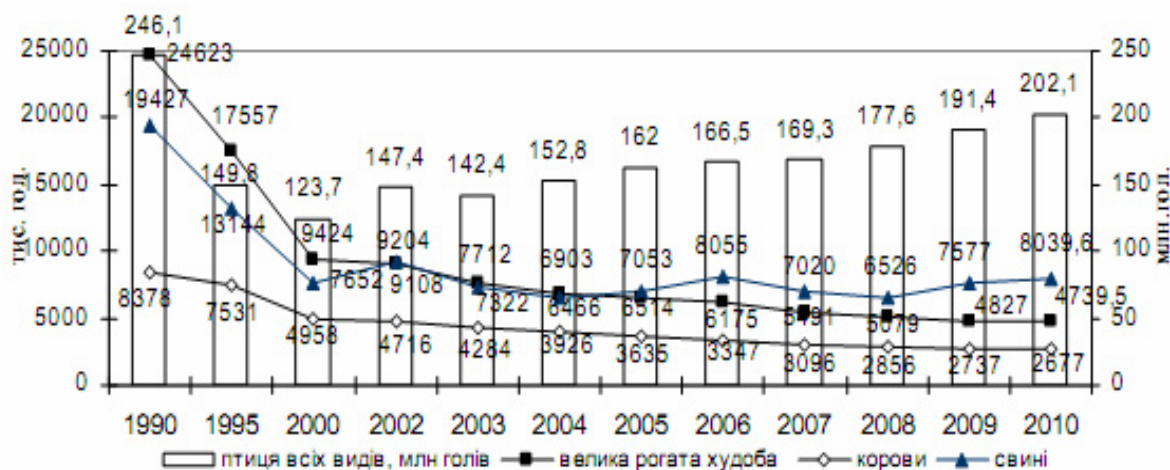

Рис. 7. Динаміка поголів'я великої рогатої худоби, свиней та птиці [9]

В той же час реалізація великої рогатої худоби збільшується, що перевищує обсяги вирощування цих видів тварин і призводить до скорочення його поголів'я і зменшення ресурсів м'ясної продукції у майбутньому. Реалізація худоби та птиці на забій зростає з 2925,4 тис. т у 2010 р. до 3378,8 тис. т у 2013 р. (рис. 8).

Найбільше продукції тваринництва на м'ясо вирощується у Черкаській, Київській, Дніпропетровській областях. Слід відзначити, що обсяги продукції тваринництва у регіонах відрізняються більш ніж у 5 разів. Обсяги виробництва молока, одного із найцінніших продуктів харчування в Україні майже не зростають (рис. 9). Однак потреба у даній продукції є досить великою.

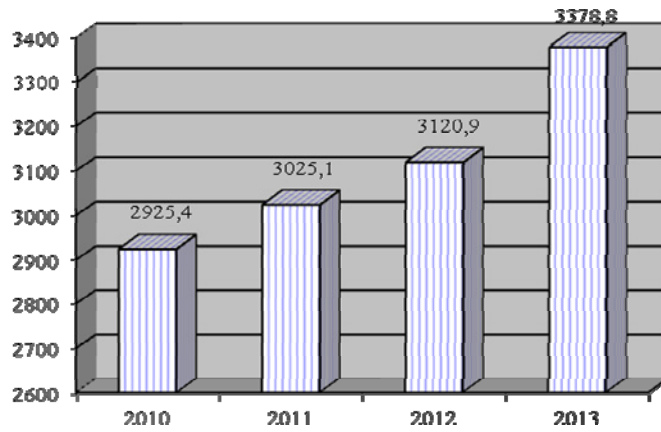

Рис. 8. Обсяги реалізації худоби і птиці на забій, тис. т [9]

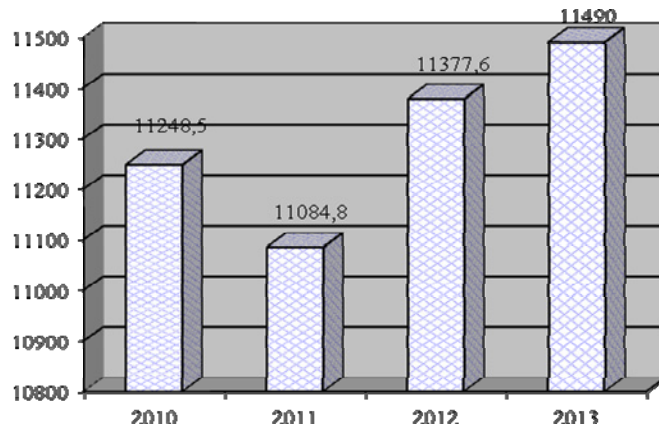

Рис. 9. Динаміка виробництва молока у 2010–2013 рр., тис. т [9]

Найбільший внесок у виробництво молочної продукції роблять Вінницька та Полтавська області, які виробляють відповідно 847 та 785 тис. т на рік. Втричі менші обсяги виробництва молока у Запорізькій, Луганській областях, які мають значну чисельність населення.

Обсяги виробництва яєць зростають повільно, за 2010–2013 рр. їх кількість збільшилася на 15% (рис. 10). Позитивним є стійка тенденція до зростання.

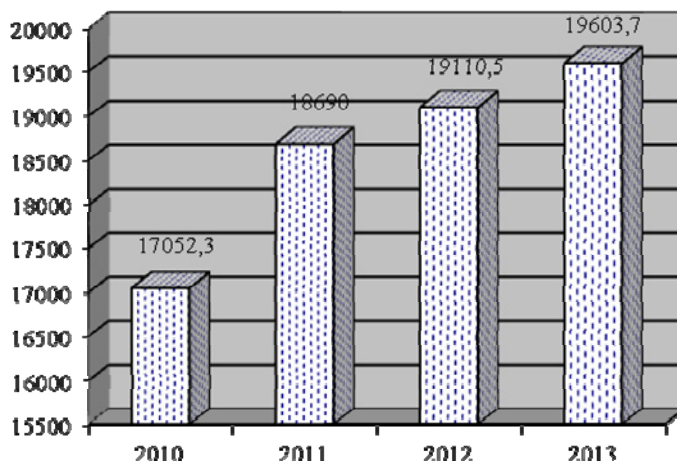

Рис. 10. Динаміка виробництва яєць у 2010–2013 рр., млн. шт. [9]

У регіонах України виробництво даного виду продовольства є дуже неоднорідним. Якщо у Київській обл. у 2013 р. було вироблено 2545 млн шт. яєць, то у Волинській лише

185 млн шт. Отже, забезпечення населення даним ресурсом продовольства суттєво відрізняється.

В Україні тваринництво не є прибутковою галуззю. Виробництво майже усіх видів продукції тваринництва є збитковим. Виробництво великої рогатої худоби мало від'ємну рентабельність: у 2010 р. – -35,4%, у 2012 р. – -28,4%. У жодному регіоні України не було досягнуто позитивних значень рентабельності, а найгірші показники мала Харківська обл. (-46,1%). Виробництво свинини є менш збитковим, у 2010 році рентабельність складала -7,7% і лише у 2012 р. було досягнуто в цілому по Україні позитивного значення даного показника (1,9%). Прибутковою ця галузь є у Волинській та Івано-Франківській областях, найбільш збитковою – у Миколаївській. Збитковим є також виробництво птиці на м'ясо (-6,5% у 2012 р.), а у Миколаївській і Херсонській областях збитковість перевищила 60%, лише виробництво молока мало позитивну рентабельність, однак її рівень знижується: у 2010 р. – 17,8%, у 2011 р. – 18,4%, у 2012 р. – 2,3%.

Особливістю українського сільськогосподарського виробництва є те, що значна частка валової продукції виробляється не на сільгосп підприємствах або у фермерських господарствах, а у господарствах населення, які є дрібнотоварними або зовсім не товарними. Частка виробництва сільськогосподарських підприємств підвищується, але дуже повільними кроками (табл. 2).

Дані табл. 2 свідчать, що частка населення у виробництві валової продукції у 2013 р. складала 46,2%, вона знизилася порівняно з 2011 р. лише на 2 в.п. У валовій продукції рослинництва вона є меншою – 41,6%. Однак переважна частка продукції тваринництва (56,6%) вирощується у господарствах населення, які утримують більшу частку поголів'я тварин.

У господарствах населення зосереджена значна частина поголів'я худоби та птиці: на початок 2012 р. вони утримували майже дві третини (65,9%) поголів'я великої рогатої худоби (у т.ч. корів – 77,4%); 55% свиней; 83,3% овець та кіз; 47,3% птиці всіх видів.

Таблиця 2

Розподіл валової продукції сільського господарства за сферами виробництва, % [9]

Види продукції та сфери виробництва	2011	2012	2013
Валова продукція	100	100	100
у т. ч. вироблена у сільськогосподарських підприємствах	51,8	50,7	53,8
вироблена у господарствах населення	48,2	49,3	46,2
Продукція рослинництва	100	100	100
у т. ч. вироблена у сільськогосподарських підприємствах	56,7	55,0	58,4
вироблена у господарствах населення	43,3	45,0	41,6
Продукція тваринництва	100	100	100
у т. ч. вироблена у сільськогосподарських підприємствах	40,6	41,8	43,4
вироблена у господарствах населення	59,4	58,2	56,6

Слід відзначити, що найбільш вагомою роль господарств населення у виробництві продовольчих ресурсів є у Закарпатській, Чернівецькій, рівненській областях, а у виробництві продукції тваринництва до них приєднуються Житомирська, Миколаївська, Одеська, Сумська області.

Наявність значної частки виробництва сільськогосподарської продукції в господарствах населення обмежує товарність, продуктивність та ефективність виробництва продовольчих ресурсів, що негативно позначається на вирішенні продовольчої проблеми.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розробок у даному напрямку. Проведений аналіз показав наявність таких тенденцій у сфері виробництва продовольчих ресурсів.

По-перше, обсяги виробництва продукції рослинництва зростають, однак нестабільними темпами. В окремі роки спостерігається падіння валового збору основних сільськогосподарських культур. Урожайність культур зростає, однак вона залишається нижчою у 2-3 рази порівняно з розвиненими країнами (табл. 3).

Таблиця 3

**Урожайність основних сільськогосподарських культур у деяких країнах світу
в 2009 р., ц/га [10]**

	Канада	США	Німеччина	Франція	Польща	Україна
Пшениця	27,8	29,9	78,1	74,5	41,7	31,2
Ячмінь	32,6	39,3	65,4	68,4	34,4	27,7
Кукурудза	83,7	103,4	97,5	91,1	62,3	50,2
Соя	25,4	29,6	10,0	25,1	16,6	16,8
Соняшник	16,0	17,4	24,1	23,5	18,1	15,2
Цукрові буряки	603,4	576,1	675,7	937,0	542,6	315
Картопля	313,1	462,7	440,6	437,9	198,5	139,3

По-друге, розвиток тваринництва і забезпечення населення його продукцією носить суперечливий характер. Скорочується кількість поголів'я тварин, однак зростають обсяги реалізації худоби на забій. Це вказує на те, що на даний момент насиченість ринку продукцією тваринництва підвищується, однак погіршується ресурсна база на майбутнє, що призведе до загострення проблеми забезпечення населення м'ясною та молочною продукцією.

По-третє, у формуванні сільськогосподарських ресурсів продовольства значна роль належить господарствам населення, які забезпечують 46% валової продукції рослинництва та 57% валової продукції тваринництва. Це свідчить про переважно екстенсивний та низько технологічний стан розвитку сільського господарства, що не сприяє суттєвому зростанню обсягів вироблених продовольчих ресурсів та поліпшенню їх якості. При такій організації господарської діяльності вкрай неефективно використовуються багаті природні земельні ресурси України.

По-четверте, має місце значна розбіжність ефективності двох основних секторів сільського господарства. Рослинництво в основному є прибутковою галуззю, хоч рівень рентабельності виробництва і коливається із року в рік. Тваринництво є збитковим, при цьому рівень збитковості знижується дуже повільно. Це вказує на те, що товаровиробники продовольчих ресурсів організовують свою діяльність не в рівних умовах. Різна ефективність виробництва обумовлює зміну структури валової продукції сільського господарства. Відбувається неухильне скорочення частки продукції тваринництва як неприбуткової сфери виробництва, що загострює дефіцит продукції даного сектора та гальмує можливості вирішення продовольчої проблеми.

По-п'яте, низька ефективність сільськогосподарського виробництва обумовлена низьким рівнем технологізації аграрного сектору економіки. Це проявляється у використанні застарілої техніки (комбайнів, тракторів тощо), відсутності необхідної кількості сучасних приміщень і засобів для збереження врожаю, застарілих підходах в організації виробництва. Це призводить до втрати частини виготовленої продукції, зниження її якості.

Список використаних джерел

1. Белорус О.Г. Экономическая система глобализма / О.Г. Белорус. – К., 2003. – 390 с.
2. Береговий В.К. Проблеми продовольчої безпеки України / В.К. Береговий // Економіка АПК. – 2011. – № 5. – С. 71–78.
3. Власов В.І. Тенденції та проблеми глобальних процесів у світовій продовольчій сфері / В.І. Власов // Економіка України. – 2006. – № 3 (532). – С. 75–80.

4. Жаліло Я.А. Світова продовольча криза та виклики для України / Я.А. Жаліло, О.В. Собкевич, В.М. Ресан, А.Д. Юрченко // Економіка АПК. – 2011. – № 8. – С. 135–144.
 5. Лузан Ю.Я. Збалансованість попиту та пропозиції на продовольчому ринку України / Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2011. – № 8. – С. 27–36.
 6. Миценко І.М. Продовольча безпека України: оцінка стану та світовий досвід вирішення проблеми / І.М. Миценко. – Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 2001. – 204 с.
 7. Пасхавер Б. Сучасний стан продовольчої безпеки / Б. Пасхавер // Економіка України. – 2006. – № 4. – С. 43–50.
 8. Саблук П.Т. Экономические основы продовольственной безопасности стран мира / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2008. – № 8. – С. 21–25.
 9. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
 10. Офіційний сайт ФАО [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://faostat.fao.org/site/567/DesktopDefault.aspx?PageID=567#ancor>
-